

Spreektekst D66 LNV begroting

Het is mooi dat we vandaag kunnen spreken over een zelfstandige begroting voor LNV.

Een zelfstandig ministerie verdient haar bestaansrecht louter en alleen door prestaties.

De opgaven waar ze voor staat zijn groot. We moeten op deze aarde 70 procent meer voedsel produceren, maar we hebben niet 70 procent meer aardoppervlakte. Een derde van ons voedsel wordt verspild, een derde gaat verloren als veevoer en slechts een derde van het voedsel dat we produceren komt in onze monden terecht. Een derde!

Onze biodiversiteit staat niet alleen in Nederland, maar ook wereldwijd onder druk. Dat gaat mij aan het hart. Zestig procent minder dier- en plantensoorten dan toen ik was geboren. Eén generatie!

Daarom moeten we naar kringlooplandbouw! Dat is minstens zo ingewikkeld als een energietransitie. Het vergt duidelijkheid, durf en daadkracht van deze minister!

Daarom mag zij van D66 een stevige regie gaan voeren op de vier bewegingen naar kringlooplandbouw:

- 1) diervoer dat niet concurreert met het voedsel voor mensen;
- 2) het gebruik van rijpe, in plaats van rotte mest;
- 3) een natuurlijkere omgang met de bodem en
- 4) minder voedselverspilling in alle schakels van de keten.

De minister heeft iedereen goed meegenomen in de kabinetsvisie op kringlooplandbouw. De nota is niet op de rotsen gevallen. Van D66 hoeft ze daarom niet verder te gaan met polderen, maar mag ze gaan timmeren!

We zijn voorbij het stadium van leuke, kleinere projecten en initiatieven. Een transitie vergt een structurele en langjarige verandering van de spelregels van onze voedselproductie onder een strakke regie van de minister.

In de eerste plaats moet er een norm komen waarbinnen boeren hun bedrijfsvoering kunnen optimaliseren naar kringloopefficiëntie. Niet met gedetailleerde regeltjes zoals nu, maar een heldere norm die een doel stelt. Hoe staat de minister hier tegenover?

In de tweede plaats moet er een platform zijn voor vernieuwende partijen: bedrijven, kennisinstellingen, banken, natuurorganisaties, landbouwclubs, geen enkele partij uitgezonderd.

Ik noem dit even een clubhuis.

Boven de deur hangen drie bordjes met spelregels:

- 1) je neemt alles mee naar binnen,
- 2) je mag alles ruilen en
- 3) je mag fouten maken.

De minister brengt alle instrumenten mee die zij tot haar beschikking heeft om onze voedselproducenten in beweging te brengen:

- 1) kennis,
- 2) regels,
- 3) geld en
- 4) marktregels.

1) kennis in het clubhuis

Kringlooplandbouw vraagt om een radicaal andere benadering van kennis: boeren voor kennis, kennis voor boeren. Op alle niveau's: De Strategische Kennis en Innovatieagenda moet herschreven worden vanuit circulaire principes, waarbij biologie centraal komt te staan. Gaat de minister dit doen?

Het topsectorenbeleid dient samenwerking tussen alle (!) kennisinstellingen te stimuleren. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de combinatie van kennis bij de WUR en het Nederlands instituut voor Ecologie (NioO, KNAW). Gaat zij deze structurele samenwerking onder de topsectoren bevorderen?

Er bestaat niet één recept voor kringlooplandbouw. Daarom hebben we ontwerpprincipes nodig die vanuit de praktijk verder worden ontwikkeld - boeren voor kennis. We hadden er al drie (rond voer, mest en bodem), maar deze dienen verder uitgewerkt te worden. Wil de minister dit faciliteren?

En uiteraard moet het curriculum van het Groene Onderwijs herzien worden. Dat gaat verder dan een paar vernieuwende projecten. Gaat de minister dit doen?

Het is belangrijk dat alle kennis rondom kringlooplandbouw toegankelijk is voor alle boeren - kennis voor boeren. Het is in dit verband vreemd dat het ministerie de geldkraan heeft dichtgedraaid voor de meest relevante database voor kringlooplandbouw, namelijk Bionext.org

De kennis voor boeren moet ook in de vorm van onafhankelijk advies bij vernieuwende boeren en ketens terecht kunnen komen. De meeste adviseurs die nu het boerenerf betreden verkopen goederen en zijn dus niet onafhankelijk. Het is vreemd dat de minister de mogelijkheid niet benut die het GLB biedt om onafhankelijke adviesdiensten te ondersteunen. Dat mag de minister mij nog eens uitleggen?

2) Regels in het clubhuis

Het belangrijkste is om belemmerende wetgeving aan te pakken. Ik neem aan dat de minister volop aan de gang is met het inventariseren van wettelijke belemmeringen, zoals de kamer vorig jaar (!) bij de begroting heeft verzocht?

Dat begint met de derogatie bij het terugdringen van het gebruik van kunstmest, maar het gaat ook over een ontheffing voor pluimveerechten,

gehakseld stro of een aparte mestcategorie voor wormen en insecten; hoe staat het daar overigens mee?

Waar blijft het bodempaspoort?

Ook is het van belang dat de sector geholpen wordt met een ruimhartig beleid van Algemeen Verbindend Verklaren. Gaat de minister hierop inzetten?

En het belangrijkste: zorg voor wettelijke experimenteeruimte!

Geef keteninitiatieven ten aanzien van kringlooplandbouw de ruimte en snij ze niet de pas af met nutteloze, verouderde wetgeving! Hoe gaat de minister zich hier persoonlijk voor inzetten?

3) Geld in het clubhuis

Veranderingen kosten geld. Zorg dat het Borgstellingsfonds kan worden ingezet om banken te laten investeren in kringlooplandbouw.

Daarnaast dient de inkomenssteun van het Europese landbouwbeleid niet alleen zoveel mogelijk ondersteunend te zijn aan de klimaatopgave, maar ook aan de transitie naar Kringlooplandbouw. Graag een heldere toezegging van de minister hierover.

4) Marktregels in het clubhuis

Vernieuwing in de landbouw beperkt zich vaak tot vernieuwing op het productiebedrijf.

De recente afspraken van de minister met de sector en de provincies op het gebied van de varkenshouderij zijn hier een mooi voorbeeld van.

Nieuwe samenwerkingsvormen zijn van belang.

Denk hierbij aan het meerjarig praktijkprogramma kringlooplandbouw of de Smart Food Alliance.

Dergelijke samenwerkingsvormen kunnen sterk bijdragen aan effectieve ketenconcepten waarmee boeren zich kunnen onderscheiden op de markt. En onderscheid betekent: geld verdienen. Gaat de minister ketenregie onder artikel 11 opnemen? Graag een helder uitspraak hierover.

En dan natuurlijk 'true costs, true pricing': hoe staat de minister tegenover een heffing op kunstmest?

Dan terug naar het clubhuis. Ik heb vier soorten instrumenten genoemd die de minister kan ruilen met vernieuwende partijen.

Bijvoorbeeld: experimenteerruimte voor vernieuwende initiatieven, borgstelling voor investeringen in kringlooplandbouw, GLB-steun voor boeren die stappen willen zetten richting kringlooplandbouw.

Free riders doen niet mee en voor iedereen geldt op termijn de norm dat de bedrijfsvoering leidt tot een goede omgang met voer, mest en de bodem.

Hoe staat de minister tegenover dit clubhuismodel? Is de minister bereid om deze werkwijze over te nemen?

Voorzitter!

Dan een paar opmerkingen over natuur. Ik begin ver weg.

Het koraal in ons Caraïbisch gebied verdwijnt door haperende waterzuiveringen, dampende vuilstorten en dumpende cruiseschepen. Is de minister bereid tot een reddingsactie?

Dichterbij. Iets beter, maar oh wat gaat het langzaam om tot die ene beheersautoriteit voor de Waddenzee te komen.

Het programma 'Naar een Rijke Waddenzee, het actieplan broedvogels en Swimways Waddenzee lopen in 2018 af.

Hoe gaat de minister de co-financiering van deze programma's continueren?

Over samenwerken gesproken:

Hoe voorkomt de minister dat klimaatadaptatie en de energietransitie negatieve gevolgen hebben voor natuur en landschap?

In de coalitie Natuurlijke Klimaatbuffers werken natuur- en milieuorganisaties samen aan klimaatbufferprojecten.

Ziet de minister mogelijkheden deze projecten te ondersteunen?

En dan de Nationale Parken.

Ik heb begrepen dat de minister hard werkt aan de realisatie van dit deel van het regeerakkoord, maar ik zou wel duidelijkheid willen hebben over de planning en de financiering?

Last but not least (tot slot), dierenwelzijn. Graag wil ik de minister en haar ministerie complimenteren met de inzet op dierenwelzijn, zowel nationaal als internationaal. Nederland is één van de koplopers op dit gebied. De verschrikkelijke stalbranden voor en tijdens het herfstreces laten de noodzaak zien om door te pakken. De brief van gisteren laat zien dat de minister hiermee bezig is. Eén van onze zorgen op dit moment is of de aangekondigde verplichte elektrakeuringen ver genoeg gaan en vaak genoeg. Is een periodieke van een keer in de vijf jaar wel voldoende en wordt er met de verplichting ook de meest risicovolle stallen gedekt?"

Voorzitter!

De minister heeft met haar visie een stevige fundering gelegd voor onze toekomstige voedselproductie. Het is een historische kans, die zich niet leent voor vrijblijvend doorpolderen of politiek geneuzel. Wij hier kunnen, nee moeten dit gaan doen. D66 wenst dat de minister hierbij voorop gaat lopen en de leiding neemt.